

TILAK MAHARASHTRAVIDYAPEETH, PUNE
M.A. YOGA
EXAMINATION : APRIL - 2023
SEMESTER - I

Sub. : Basics of Ayurveda - I (104)

Date: 21/04/2023

Total marks: 60

Time: 10.00 am to 12.30 pm

सूचना : १. सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२. उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

प्र.१. योग्य पर्याय निवडा (१०)

१. कफ दोषाचे प्रमुख स्थान कोणते?
अ) उर
क) नासिका
ब) नेत्र
ड) जिव्हा
२. 'रूक्ष' हा कोणत्या दोषाचा गुण आहे.
अ) वात
क) कफ
ब) पित्त
ड) यापैकी नाही
३. .... हे वाताचे स्थान नाही.
अ) त्वचा
क) कटी
ब) पक्वाशय
ड) नेत्र
४. कफ दोषामध्ये ..... महाभूत प्रधानत्वाने आढळते.
अ) वायु
क) पृथ्वी
ब) तेज
ड) आकाश
५. रंजक हा ..... दोषाचा प्रकार आहे.
अ) वात
क) कफ
ब) पित्त
ड) रक्त
६. शरीरामध्ये ..... धातु आहेत.
अ) ३
क) ७
ब) ४
ड) ६
७. शीत, गुरू, मंद हे ..... दोषाचे गुण आहेत.
अ) वात
क) कफ
ब) पित्त
ड) रक्त
८. रज हा ..... धातुचा मल आहे.
अ) रक्त
क) मेद
ब) मांस
ड) रस
९. .... वायु हा पचनशक्तीशी निगडीत आहे.
अ) उदान
क) अपान
ब) समान
ड) व्यान
१०. .... हा शेवटचा धातु आहे.
अ) रस
क) शुक्र
ब) रक्त
ड) मज्जा

प्र.२. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) (२०)

१. वात दोषांच्या प्रकारांचे वर्णन करा.
२. स्वेद मल
३. सामान्य विशेष सिद्धांत
४. लोकपुरूष सिद्धांत
५. मांस, मेद धातु - गुण व स्थान

६. स्रोतस संकल्पना स्पष्ट करा. अन्नवह किंवा प्राणवह स्रोतस

प्र.३. यापैकी कोणतेही दोन लिहा.

(३०)

१. पांचभौतिक सिद्धांत व त्याची उपयोगिता
  २. वर्णन करा - धातु - प्रकार, कार्य वृद्धी व क्षये लक्षणे
  ३. पित्त दोष खालील मुद्द्यांच्या आधारे वर्णन करा.
सामान्य, विशेष स्थान, गुण, कर्म व प्रकार
-